

ročník II.

pátek 29. července 2022

Západ slunce nad Blatcem

Milý čtenáři!

Když jsem před rokem a půl začínal vydávat *Trosečník*, zaujal mne ve sborníku *SVĚTLIK (Svět libereckých knihoven)* článek o Jaroslavu Vrchlickém a jeho „korespondenční“ lásce z Jičína. Schovám si ho na horší časy. A ty jsou tady! Okurková sezona *vládne*, kdyby nehořelo v Hřensku, napsal bych, že *zuří*. Koloběžka nejezdí po Českém ráji, ale po západních částech Prahy, a vozí mne k zubaři. Už jsem měl dva karamboly, ten v Ruzyni jsem ještě ustál, ale kořen v lesíku na Petřinách poslal mne k zemi, porostlé našťestí ostružiním. A tak říkám svému zubaři, ať ty náhrady nedělá moc napevno. 😊

♦ Jak se vyvíjí počet obyvatel Turnova? Jak bude vypadat za 5 nebo 10 let? Jaká je plánovaná bytová výstavba a jak poroste počet dětí? Na podobné otázky odpovídá nová demografická studie, kterou naleznete na stránkách města. Za posledních 15 let se počet obyvatel v Turnově snížil o dvě procenta. Budoucí demografický vývoj se bude odvíjet především od rozsahu výstavby. Studie je zpracována do roku 2037 a zobrazuje budoucí vývoj populace v Turnově a 21 okolních obcí. Studii zpracovala agentura *Výzkumy Soukup*. Hlavním zdrojem dat jsou statistiky vedené Českým statistickým úřadem. Pro ilustraci – malá ukázka.

Tab. č. 3 Pohyb obyvatel, Turnov, 2007-2021

	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek	Stav k 31.12.
2007	134	151	371	362	9	-8	14 509
2008	136	158	321	345	-24	-46	14 463
2009	160	163	343	358	-15	-18	14 445
2010	138	151	310	355	-45	-58	14 387
2011*	134	162	344	273	71	43	14 400
2012	140	169	309	338	-29	-58	14 342
2013	144	181	346	316	30	-7	14 335
2014	127	163	401	338	63	27	14 362
2015	146	186	355	328	27	-13	14 349
2016	173	173	339	358	-19	-19	14 330
2017	158	202	352	326	26	-18	14 312
2018	143	179	397	339	58	22	14 334
2019	145	179	440	320	120	86	14 420
2020	172	206	370	365	5	-29	14 391
2021*	121	223	446	348	98	-4	14 174
Ø2017-21	148	198	401	340	61	11	14 326

Zdroj: ČSÚ

♦ **Digitalizace skleněných negativů ze sbírek Muzea Českého ráje**

V roce 2021 jsme zdigitalizovali celkem 2 700 skleněných negativů, které významně rozšířily možnosti badatelského využití. Finanční prostředky byly získány z grantu ministerstva kultury v rámci projektu *B II 21 služby Muzeum Českého ráje v Turnově – digitalizace skleněných negativů*.

Cílem grantu je pokročit v kompletní digitalizaci muzejní podsbírky *Negativy a diapositivy*. Zpracování zbývající části – čítající 2 700 kusů skleněných negativů – je už závěrečnou fází několikaleté soustavné činnosti, jejímž cílem je zpřístupnit cenný obrazový materiál široké badatelské veřejnosti a zároveň se postarat o dokonalé uložení tak citlivého materiálu, jakým jsou skleněné negativy.

Data by se měla archivovat ve formátu *tiff* s minimálním rozlišením 300 dpi. Výhod plynoucích z naskenování negativů je hned několik. Předně není třeba s originálem dále manipulovat a může být bezpečně uložen do archivu. Badatelé, zabývající se o fotografie, je mohou jednoduše vyhledávat a dále s nimi pracovat. Nabízí se možnost vytvořit digitální archiv a poskytnout ho veřejnosti.

Základem sbírky negativů Muzea Českého ráje v Turnově jsou především želatinové negativy na skleněné podložce. Skleněné negativy se používaly přes půl století, nejvíce ve druhé polovině 19. století. Nahradily do té doby používané papírové negativy, tzv. *kalotypii*. Skleněné negativy měly lepší vlastnosti pro kopírování negativního obrazu na pozitiv.

Poškození fotografických materiálů se obecně dělí na mechanická, chemická a biologická. Poškození jsou závislá na typu a chemickém složení citlivé vrstvy. Záchrany pohledů do naší historie se musí ujmout odborníci.

V případě sbírky negativů Muzea Českého ráje se restaurování v letech 2019–2022 ujala MgA. Lenka Lesenská, restaurátorka Státního oblastního archivu v Praze a je nutné dodat, že takových odborníků je málo. Restaurátorské zásahy jsou konzultovány a schvalovány kurátorem nebo majitelem sbírky. Je nezbytné dbát na původnost daného materiálu a provedené zásahy musí být reverzibilní. Pokud se přistoupí k radikálním zásahům, které jsou nevratné, musí být opodstatněné.

S některými poškozeními nelze nic dělat, například různé skvrny od jídla a pití. Pokud je negativ rozbitý, jisté možnosti tu jsou. Vždy je potřeba, aby při manipulaci nedocházelo k tření jednotlivých fragmentů o sebe a tím k dalším mechanickým poškozením.

U skleněného negativu se špatnou přilnavostí citlivé vrstvy k podložce je jednou z možností dle typu poškození transfer citlivé vrstvy na nové podkladové sklo. Je to radikální a nevratný zásah. Proto je důležité správně určit původ poškození.

Pokud se jedná o degradaci skleněné podložky, zvažuje se transfer citlivé vrstvy, kdy dochází k radikálním zásahům do původnosti materiálu. K transferu se používá roztok formaldehydu, který způsobuje chemické zesíťování želatiny, želatina přestává být tak křehká a následná manipulace je zjednodušená.

V dalším kroku se používá roztok kyseliny fluorovodíkové. Po ponoření negativu do roztoku dochází k naleptání skla a postupnému uvolňování citlivé vrstvy z původní skleněné podložky, pak je citlivá vrstva přenesena na nové podkladové sklo, kde se ještě za mokra vyrovnává měkkými štětci.

/ Daniel Marek, stránky Muzea Českého ráje + Turnovsko info

♦ Kulturní tipy

pátek 29. července, 19 hodin, před Střelnicí

Nothingham

Turnovský Nothingham představí svou tvorbu, která jak sami říkají, se pohybuje na pomezí gotiky a progresivního metalu. Hrají ve složení Petr Tesař (bicí), Marek Boňko (klávesy, vokál), Honza Bouzek (kytara) a Pavel Mlejnek (baskytara, zpěv).

pátek 5. – neděle 7. srpna

FILMOVÝ VÍKEND 2022

Dvounoční filmový maraton nebude chybět v letním kině ani letos! Těšit se opět můžete na aktuální letní novinky i nejlepší filmy roku.

Areál letního kina bude otevřen oba dny v 19:00. Samotný filmový program začne krátce po 21. hodině (až se dostatečně setmí) a skončí kolem 4. hodiny ranní. Během obou filmových nocí na vás čeká bohaté občerstvení - hamburgery a další parády z grilu, míchané nápoje, místní svijanské pivo a spousta dalšího.

páteční noc 5. srpna

Bullet Train (režie David Leitch)

Top Gun: Maverick (režie Joseph Kosinski)

Vyšehrad: Fyln (režie Martin Kopp, Jakub Štáfek)

sobotní noc 6. srpna

Thor: Láska jako hrom (režie Taika Waititi)

Batman (režie Matt Reeves)

Super-Blb (režie Philippe Lacheau)

filmový festival, Letní kino Turnov od 21 hodin, vstupné v předprodeji –
obě noci 350 Kč / jedna noc 250 Kč

♦ OHRAZENICE – Prohlídka věžového vodojemu v Ohrazenicích

První sobotu v měsíci se snažíme otevřít věžový vodojem pro veřejnost. Příští termín vychází **na sobotu 6. srpna od 10:00 do 12:00**. Budeme se na Vás těšit! Stavba nového vodojemu v Ohrazenicích probíhala od února 2018 do srpna 2019 v rámci projektu *Odstranění manganu z vodovodní sítě Turnovska*. Jednalo se o projekt, jehož investorem bylo Vodohospodářské sdružení Turnov. Celý projekt byl rozdělen do několika stavebních etap, jehož poslední část byla věnována stavbě samotného věžového vodojemu. Tento vodojem je vysoký 29 metrů a skládá se z 6 železobetonových pilířů, na kterých je ve výšce necelých 23 metrů usazen zásobník na vodu ve tvaru kopule o objemu 150 tisíc litrů.

Základní technické údaje věžového vodojemu:

celková výška od podlahy v přízemí je 27,5 m, výška ochozu – vyhlídky je 16,8 m, hloubka podzemí – armaturní komory je 2,8 m, hloubka založení stavby do podzemí je 13 m, založení je na 6 pilotách o průměru 0,9 m, každý délky 12 m, koule má průměr 8 m, hmotnost 35 t, objem akumulace (koule) je 150 m³ vody, celková hmotnost plné koule je 185 t, délka jednoho sloupu je 23,8 m, hmotnost jednoho sloupu je 34 t, počet schodů na ochoz je 96, celkem se vstupem do koule jich je 142 . Možnost zpřístupnění vodojemu po dohodě s paní Andreou Bímovou z VHS Turnov (bimova@vhsturnov.cz, tel.: 602 786 843).

(Loužnický zpravodaj)

♦ VALDŠTEJN – 29. července 19.30 až 22 hodin

Noční prohlídky aneb Markvarticové - zakladatelé Turnova a Valdštejna

30. a 31. července**Středověký víkend**

Středověk všemi smysly na Valdštejně. Vystoupení skupiny historického šermu Rytíři turnovského meče, dobová hudba a ukázka středověké kuchyně. Vstupné: plné - 150 Kč, snížené - 90 Kč. Rodinné vstupné se na tuto akci nevztahuje!

♦ **MALÁ SKÁLA –**

Rozmarné léto na Žluté plovárně

30. 7., Žlutá plovárna, Malá Skála

Pohoda, relax, dobré nápoje, speciality na grilu, reggae music, zábavné vodní sporty a krásy české přírody. Mistrovství Českého ráje v paddleboardingu.

Více informací na www.sundisk.cz

♦ **SEDMIHORKY –**

Den Geoparku UNESCO Český ráj

31. 7., Autocamp

Tradiční akce pro veřejnost. Program seznámí účastníky zejména s geologickým dědictvím Geoparku UNESCO Český ráj.

lomnice n/p

♦ Možná jste si již všimli, že se kolem Hornychovy vily v ulici Plk. Truhláře občas něco děje. Je to tak! Vila má svého nového majitele, který připravuje její rekonstrukci.

Zájemci se budou moci do Hornychovy vily podívat při dni otevřených dveří **6. srpna** od 10 do 19 hod.

Nyní však pátrám po zajímavé historii nejen samotné vily, ale i sousední továrny, která patřila firmě *Ignác Horných a synové*.

Pokud by někdo měl nějaké zajímavé fotografie, materiály nebo předměty související s Hornýchovými, prosím o jejich zapůjčení nebo naskenování a zaslání. Děkuji.

/ Lenka Morávková, kronikářka města

♦ Lomnická městská rada schválila výjimku z vlastní směrnice č. 3/2020 *Pravidla k zadávání zakázek malého rozsahu města Lomnice n/P* při zadání veřejné zakázky „*Architektonická studie autobusového nádraží, Lomnice nad Popelkou*“ z důvodu návaznosti na již zpracovanou část v rámci studie Husova náměstí. Rada města zároveň schválila zadání této veřejné zakázky společnosti *architekt chmelík & partneři*, Hradec Králové. Rada města současně souhlasila s uzavřením smlouvy o předmětné dílo s uvedenou společností.

♦ Komentovaná prohlídka města – interiér Tylova divadla, Doležalovo řeznictví, okolo Husova sboru ke Křížově vile (prohlídka), Sokolovna, Bártova vila (vstup), stavby v Komenského ulici – pod vedením lomnické kronikářky Lenky Morávkové. Maximálně 25 osob.

4. srpna, 13 hodin, sraz před Tylovým divadlem

♦ Lomnické kulturní tipy:

Sobota **30. 7. 2022**, pivovarská zahrádka

VÝSTAVA OBRAZŮ MARTINA DĚDKA A KONCERT KAPELY AGREGÁT

Lomnický malíř (od 14:00) a lomnická kapela (od 17:00) – co víc si přát k Lomnickému pivu.

lomnicko

♦ **RVÁČOV – Sobota 30. 7.** od 20:00 hodin za hasičskou zbrojnicí

TRADIČNÍ LETNÍ ROCKOVÁ ZÁBAVA

Zahraje skupina *TampelBand*.

♦ **ŽELECHY** – A ve stejném čase bude zábava také v Želechách. v hasičském areálu za bývalou školou. Na akci se postupně představí skupiny *Agregát* a *Suffering Souls*.

semily

♦ Muzeum a Pojizerská galerie zve všechny milovníky hudby na koncert skupiny *Šumný jazz* na muzejní zahrádce **v pátek 5. srpna** od 19:00 hodin.

Od tria Jiří Jedlička (kontrabas), Jan Slavík (kytara) a Mr. Popelino (bicí) zazní nejen jazzové tóny, ale také světoznámé hity například od skupiny Beatles. Připraveny budou grilované speciality, francouzská vína a další. Místa si můžete rezervovat na telefonu 775 859 001 nebo emailu muzeum@muzeumsemily.cz.

Během léta je také každý den přístupná věž kostela sv. Petra a Pavla, odkud si můžete prohlédnout Semily z ptačí perspektivy. Každý den vás průvodci doprovodí i do pilníkářské dílny v Jílovecké ulici. Podrobnosti k jednotlivým akcím najdete na www.muzeumsemily.cz nebo vám je rádi sdělíme na výše uvedeném telefonním čísle.

Srdečně vás zveme také na kávu nebo víno na muzejní zahrádku.

♦ Zemřel malíř Michail Ščigol

Když jsem ze zdravotních důvodů omlouval malíře Michaila Ščigola z letošní vernisáže výstavy jeho kolegů Vladimíra Komárka a Josefa Němce, kde měl přítele Komárka připomenout, netušil jsem, že už nám osud další setkání neumožní. Michail Ščigol zemřel o několik týdnů později 20. července 2022 ve věku nedožitých sedmasedmdesáti letech. Rozloučili jsme se s ním o čtyři dny později na židovském pohřbu za účasti zemského rabína Karola Sidona na pražském židovském hřbitově v Olšanech.

Nositel *Ceny Oskar za lidskost* (1997) a *Ceny Andyho Warhola* (2007) byl obřadně pochován nedaleko hrobu Franze Kafky, jehož dílem byl výtvarně fascinován. Malíř spojený s Prahou a s obcí Železnice, kde měl krásný ateliér, se narodil v Rusku ukrajinským rodičům, byl výrazným kritikem Putinovy politiky a na letošní semilské výstavě pojizerských malířů s tématem *Portrét-autopotrét* byl zastoupen velkoformátovým plátnem s vyobrazením svého výtvarného kolegy a přítele

Vladimíra Komárka, jenž ho přivedl v devadesátých letech i mezi semilské výtvarné umělce. V Pojizerské galerii vystavoval v roce 2005 s Vladimírem Kubíkem a o dva roky později na samostatné výstavě, kde už název *Jen krátká návštěva* evokoval obdiv k Vladimíru Komárkovi, jemuž věnoval i jeden ze svých výtvarných cyklů. Poslední výstavu, která byla poctou dílu Franze Kafky, zde

měl v roce 2015. A byť jsme se před časem bavili, že by bylo dobré v Semilech naplánovat výstavu novou a představit poslední autorovy práce včetně cyklu věnovanému Albrechtu z Valdštejna, realizaci už jsme nestihli. Malíř, kterého jsem poznal jako vlídného a skromného muže, odešel na věčnost. Zůstalo po něm velkolepé a významné výtvarné dílo inspirované expresionismem. A jestli si někde povídá o umění s Vladimírem Komárkem, se již bohužel nedovíme. Čest jeho památce.

/ Miroslav Šnaiberk, ředitel Muzea a Pojizerské galerie Semily

semilsko

♦ VYSOKÉ n/J –

Náměstí Dr. Karla Kramáře
Vysocká Pout'
rozmarné léto
6. SRPNA (so) 2022

11.00 Slavnostní zahájení
12.30 MALINA BROTHERS bluegrass music
13.30 ZDRAVICE KRAKONOŠE
14.00 ŘEKA Pohádka se skutečnou řekou
14.30 POUDAČKA
14.45 BLACK BURINOS dixieland
15.30 NA PLOVárnĚ bratři v tri(c)ku
16.30 BARTON BROTHERS & hosté
18.00 PAVEL ČADEK Písničkář s cellem

10.00 NEREZ & LUCIA
12.00 JAKSI TAKSI
11.15 QUASI DUO klavír & cello

U DIVADLA KRAKONOŠE
ASOGIOS,
NAŠI
HARMONIKÁŘI
a další...

HERNÍ ODPOLEDNE PRO DĚTI | park | 12.00 | 16.00

železnobrodsko

♦

6.8.2022 | 18:00 | OPEN AIR KRÁSNÁ
areál hospody U Kaštanu

**MONSTER
ROCK**

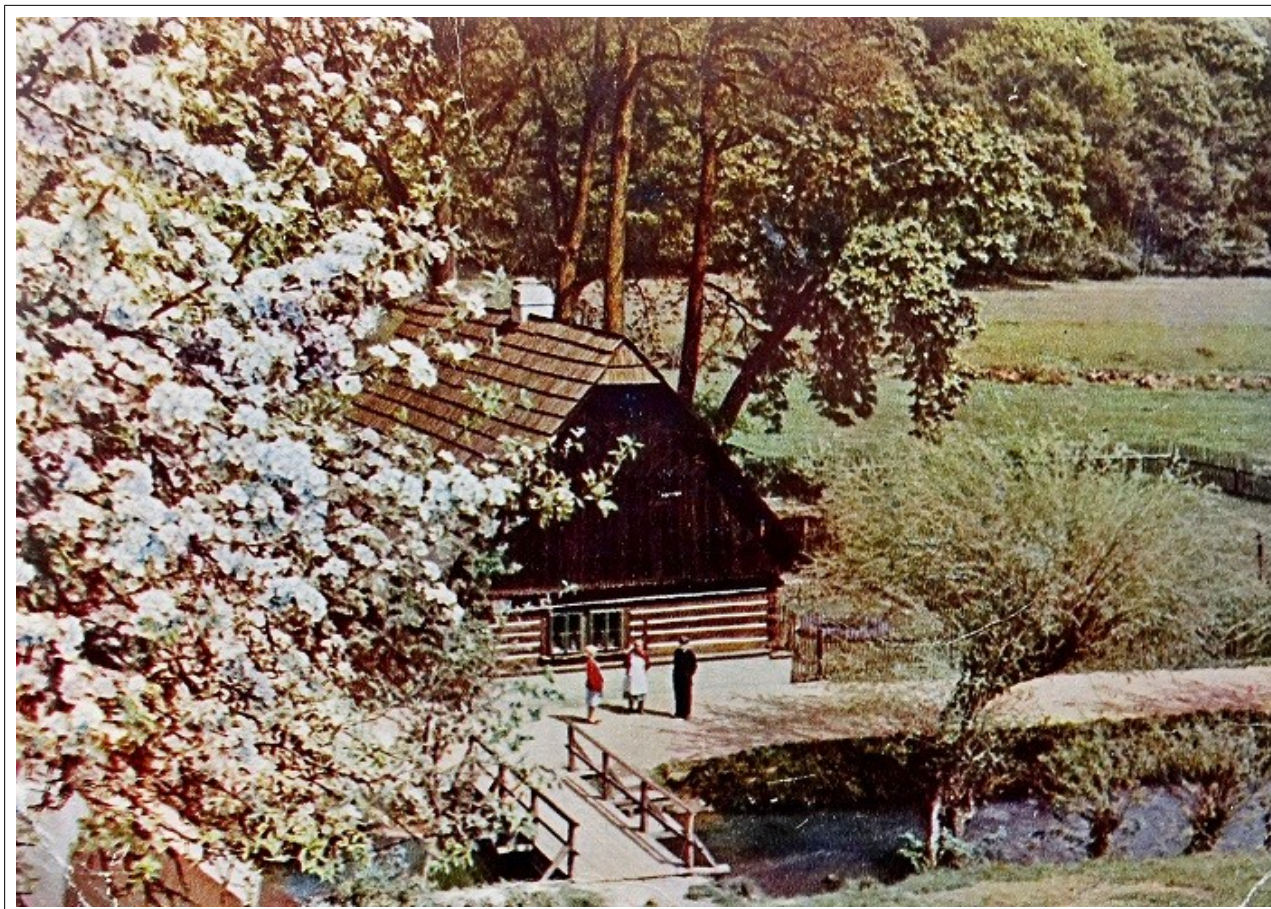
Zadelano na průser | No Talent
John Silver | Krásná Práce | Rain

Info: www.krasnaprace.com

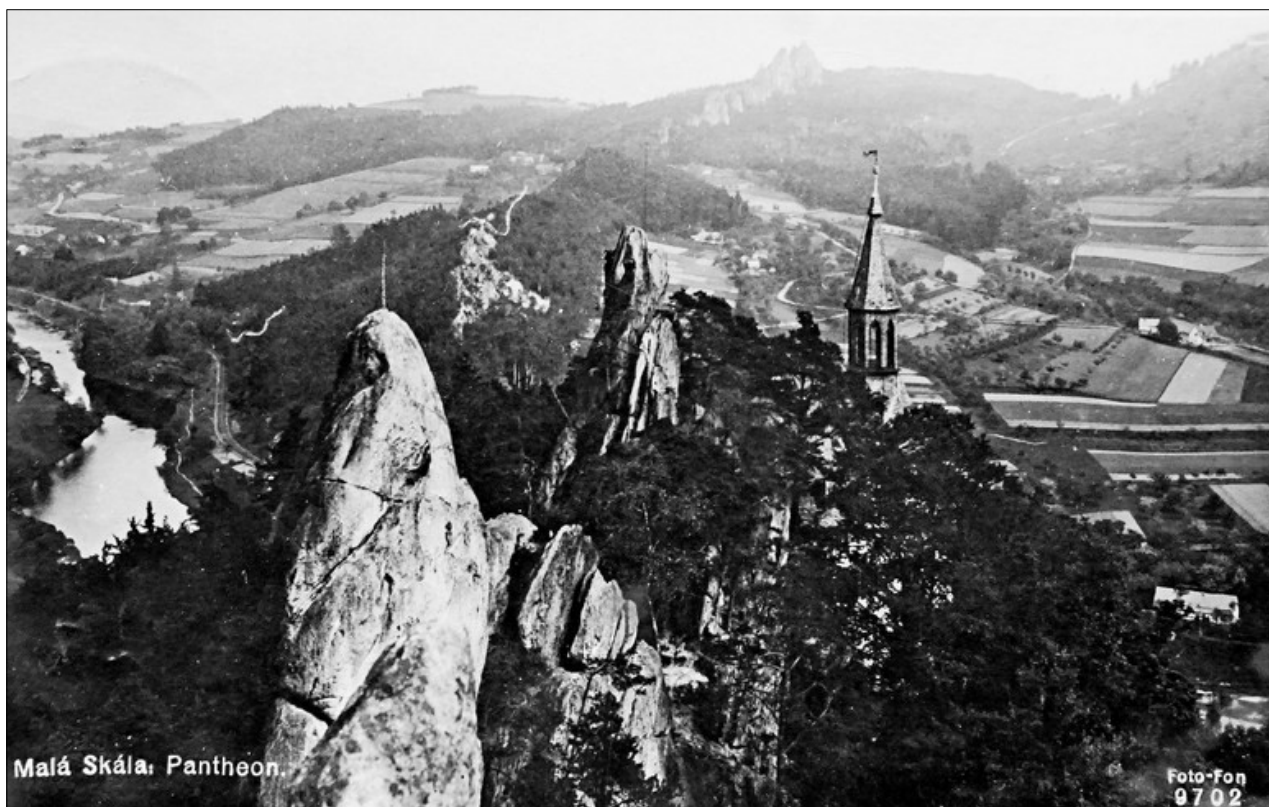

E. Polívka, Rovensko pod Troškami. Bromografia. Odesláno 1931

**Česká Skalice – Ratibořice. (Staré Bělidlo...) Foto Z. Menec.
Nakladatelství Orbis Praha. Bez dalších dat.**

Foto-Fon. Bez dalších údajů.

**Lomnice nad Popelkou. Mariánský sloup z r. 1715 + Pohled na město
+ Rozhledna s restaurací na hoře Táboře + Husovo náměstí.
Foto Zdenko Feyfar. Tisk Severografia Děčín.
Nakladatelství PRESSFOTO Praha. Odesláno 1978**

♦ Řemesla – cukrářství

Cukrářství má tisíciletou historii. A jak by ne, lidé vždy rádi mlsali, byť k tomu zpravidla měli mnohem méně příležitostí než my.

Zárodky dnešního cukrářského sortimentu začaly vznikat v královských a šlechtických kuchyních v 16. století. Zárodky dnešního sortimentu bychom našli dokonce i v lékárnách. Tam se prodávaly bylinné bonbony, jimž se připisoval léčivý účinek. Privilegium císaře Leopolda I. z roku 1671, potvrzené později i Marií Terezií, výslovně zapovídá vyrábět léky perníkářům, kramářům a cukrářům.

Dobou vzniku novodobého cukrářství se ovšem stalo až 19. století. Mělo to řadu příčin: zesílily střední zámožnější vrstvy disponující vedle kapitálu také volným časem. Vznikla také rozsáhlá cukrovarnická výroba nabízející dostatek levného rafinovaného řepného cukru (předtím se dovážel drahý cukr třtinový a sladilo se hojně i medem). Roku 1828 se podařilo Holanďanovi Conradu van Houtenovi vyrobit kakaové máslo a prášek a o 19 let později smísili Angličané toto máslo a prášek v první tabulku pevné čokolády. (Dosud se připravoval pouze čokoládový nápoj.)

Cukrářství mělo od počátku malovýrobní živnostenskou povahu a cukrárny pozvolna vznikaly v každém městě. Některé žily jen skromným životem, jiné se proslavily v celé zemi nebo alespoň v kraji. (Vzpomeňme třeba na pražskou cukrárnu Myšák.) Po roce 1948 byla řada cukráren zlikvidována, ve zbývajících byl dosud obrovský sortiment omezen a vtlačen do státních norem. Přesto nebylo možno toto řemeslo soustředit do velkých podniků a podržely si z valné části malovýrobní charakter.

Cukráři se sdružovali už ve druhé polovině 19. století ve *Společenstvu cukrářů* a *Cukrářské besedě*. Organizovali výstavy, vydávali cukrářské časopisy a pečovali o odborné cukrářské školství.

Cukrářství v západních Krkonoších se začalo rozvíjet až v poslední čtvrtině 19. století a cukrárny nezřídka vyrůstaly z perníkářských živností. (V Jilemnici tomu tak bylo například u Bud'árků v Dolní ulici.) Poměrně pozdní nástup zapříčinila chudoba zdejšího kraje. Důležitý impuls k rozmachu této profese tu přinesl rozvoj turistiky. Zboží se nabízelo vedle kamenných obchodů také na trzích, o poutích atd. Cukrářské boudy bývaly zpravidla kryty rozměrnou plachtou, aby zboží bylo dobře chráněno před slunečními paprsky. Přesto však venkovní prodej přinášel řadu rizik. K těm nejhorším patřily spousty hmyzu a příliš nepomáhaly ani sítě a později celofán. K těm nejobávanějším nepřátelům patřily vosy, které dokázaly v krátké době zničit třeba množství oblíbených kremrolí, a proto se sortiment ve stáncích postupně omezoval na odolnější zboží.

Zlatou érou zdejších cukráren se stalo meziválečné období. Na Jilemnicku bychom našli řadu znamenitých podniků, jejichž majitelé se někdy školili i ve vynikajících zahraničních podnicích. V Jilemnici dosáhly velmi dobré úrovně například cukrárny u Nyčů, Bud'árků, Štočků, Seifertů, Rosenbergů,

v Hrabačově u Hofmanů, v Jablonci nad Jizerou u Štefanů, ve Vysokém nad Jizerou u Bartoníčků a mohli bychom dlouho jmenovat dál.

Cukrárna se skládala z prodejny s několika stoly nebo s větší stylově zařízenou oddělenou kavárnou, dále pak z dílny s dobrou pecí a sušárnou, vály, kamennou (mramorovou) deskou na roztírání hmot, jimž by savý dřevěný podklad nesvědčil. K nezbytnému inventáři patřily šlehače, vařiče, stroje na výrobu bonbonů, množství forem, šablon atd. Většina přístrojů se poháněla ručně, ale rychle se začala prosazovat i elektřina. Chybět nesměly ani dobré sklepy, podzemní lednice a za I. republiky také první elektrické „zimotvory“,

umožňující delší uchování zákusků a snadnější výrobu zmrzliny. Ta se totiž dosud vyráběla tak, že se uvařený vychladlý krém nalil do kovové nádoby zmrzlinového stroje. Ta se vložila do větší dřevěné nádoby, obložila rozdrčeným ledem prosypaným červenou (dobytčí) solí, uzavřel víkem a za neustálého ručního otáčení se krém zmrazil („utočil“). Nejběžnějšími druhy zmrzliny byly vanilková a ovocná (jahodová). Cukrář musel vcelku přesně odhadnout zájem zákazníků, protože takto vyrobená zmrzlina se nedala dlouho uchovat.

Každá cukrárna musela nabízet široký sortiment zboží. Část jej dovážela (například čokoládu, bonboniéry), ale podstatnou část si sama vyráběla, a to včetně bonbonů. Nechyběly ani miletínské nebo vysoké modlitbičky, lomnické suchary, jilemnické trubičky M. Bedrníkové, podle dobových svědectví nenapodobitelně jemné chuti. Samozřejmě, že výraznou roli tu hrálo roční období – na Velikonoce se vyráběly například rozličné kraslice, máslová kuřátka. Na Vánoce se vyráběly tisíce kusů pěnového, čokoládového, fondánového nebo tragantového cukroví na stromeček.

Velmi oblíbená byla také kolečka z laciného těsta, zlehka omočená v rozvaru z vody, škrobu a silně obalená v práškovém cukru.

Na zákusky se málokdy používalo čerstvé ovoce. Vyráběly se z kvalitního másla, čokolády, bílkového sněhu, šlehačky apod. Zpravidla bývaly menší než dnes, aby byly cenově dostupné i méně zámožným vrstvám.

Před cukrárnou U Nyčů, 30. léta

Z dnešního sortimentu bychom na meziválečných pultech našli například věnečky, kremrole, indiány, listové šátečky, griliášové trubičky, ale vede toho i spoustu „kousků“, jež už dneska neznáme. Každá cukrárna musela mít navíc svou specialitu. Samostatnou kapitolu představovaly výtvarně i chuťově dokonalé dorty. Otvírací doba bývala velmi široká. Například ve slavné cukrárně u Nyčů nabízeli sladké lahůdky ještě kolem 22. hodiny, když se lidé vraceli z nedalekého biografu nebo z divadelního představení či koncertu ve dvoraně.

/ Jan Luštinec, Zpravodaj města Jilemnice; foto: Stanislav Šimůnek

jičínsko

♦ JIČÍN – Nejstarší Husův pomník v Čechách je v Jičíně

Na vedlejší tepně Jičina – Husově třídě – stojí nejstarší pomník mistra Jana Husa v bývalém Československu. Veřejné mínění a bohatý spolkový život v našem městě, kde byla jako jedna z prvních ustavena i organizace Sokola, si vynutily (byť za tehdejší minimální finanční podpory představitelů této brány do Českého ráje) instalaci této sochy jedné z největších českých osobností. Práce byly svěřeny jednomu z předních nositelů tehdejšího uměleckého dění, Antonínu Suchardovi mladšímu, vlasteneckému Sokolovi, spiritistovi a skvělému sochaři.

Dne 7. 7. 1872 v 16 hodin přesně byl tento pomník, tehdy i památník českého vzdoru, myšlení a duchovního i mravního odboje proti malosti, tuposti a tmářství na Husovce odhalen za mimořádné účasti občanstva. Symbolické bylo, že jeden z mohutných průvodů, směřujících na toto místo, bylo tzv. selské koňské bandalerium, které vedl starosta blízkého Čěšova. Tato obec byla známá i kvůli postavě odbojného myslivce Tomáše Svobody, popraveného v Kopidlně roku 1728 mj. pro přechovávání českých nekatolických knih...

Tak jako v asociaci na zmiňovanou a z Jiráskova Temna známou postavu, která tajně přechovávala klenot české řeči a myšlení – Bibli kralickou, jež v době protireformace mocipánům tolik vadila. Stejně tak se vybaví i latinské přísloví „Habent sua fata libelli“ (aneb „knihy mají své osudy“).

A stejně tak i sochy mívají své osudy. Pozice této jičínské Husovy sochy v životní velikosti musela být tehdy z různých důvodů mnohokrát měněna.

Brzy po odhalení tohoto památníku v Jičíně byly na našem okrese představeny sochy tohoto našeho mučedníka v blízké Nové Pace, Vojicích i Soběrazi. Za zmínku snad stojí, že už od roku 1862 má mistr Jan pamětní desku v Kostnici, kde byl upálen. Ve stejném městě (německy Konstanz) byl jak známo rok po Husovi upálen i další Čech a také universitní hodnostář – mistr Jeroným Pražský. Shodou náhod má i on svou podobu na jednom z domů Husovy ulice v Jičíně. Jeroným Pražský má svou pamětní desku i v Praze na rohu Vodičkovy a Řeznické ulice.

Nabízí se srovnání a určitá historická připomínka. Oba universitní mistři byli upáleni pro pravdu.

Pro ni se obětoval v moderní době stejným způsobem i Jan Palach a rok po něm i další student – Jan Zajíc. Dva z četných obětí, na které by národ neměl nikdy zapomenout!

/ Jaroslav Veselý, Jablonecký měsíčník

♦ **TANVALD – Městské kino má nový moderní projektor**

V kině JAS Járy Cimrmana v Tanvaldě proběhla instalace nového DCI 4K laserového projektoru nové generace Barco SP 4-12 s DCI objektivem Barco C. Nová moderní technologie od firmy Ticketware Praha umožňuje projekci 2D s rozlišením 4K. Současně bylo instalováno i nové síťové úložiště NAS, které značně zjednodušuje nahrávání filmů na

přidružený promítací server. Filmy se dříve distribuovaly poštou na pevných nosičích, dneska vše probíhá přes internet. Nová technologie včetně instalace nového promítacího plátna (prosinec 2021) město přišla na cca 2,5 milionu korun.

Nutno podotknout, že celá modernizace promítacího zařízení se neobešla bez obtíží na straně dodavatele, kterému belgický výrobce zařízení několikrát posunul termín jeho dodání.

♦ **TANVALD** – Město se rozhodlo opravit dva centrální kříže na hřbitově v Horním Tanvaldě. Oba kříže jsou značně poškozené.

Kříž ve spodní části hřbitova bude nutné kompletně rozebrat na jednotlivé části. Vzhledem k tomu, že do základové konstrukce zatéká, bude zapotřebí vybudovat nový základ a srážkovou vodu odvést drenáží mimo základovou konstrukci. Na nový základ bude znovu osazeno původních devět kusů schodových stupňů. Ve hlavičce podstavce je z čelní strany dochovaná konzola lucerny. Velikou komplikací je stav korpusu Krista na litinovém kříži. V současném stavu jej není možné opravit, pravděpodobně bude nutné vytvořit formu a odlít jeho kopii.

Kříž v horní části hřbitova není natolik staticky poškozený, budou ale vybudovány nové základy se železobetonovým věncem pod schodišťové stupně. Veškeré povrchy budou biocidně ošetřeny, chybějící části budou doplněny. Korpus Krista a nápis bude pozlacen. Tento kříž má na zadní části napsáno *Věnováno obci Tanvald 1901.*

Opravu budou provádět restaurátoři Petr Beneš a Pavel Roleček. Cena prací přesáhne 500 tisíc korun, z toho 100 tisíc bude dotace z *Česko-Německého fondu budoucnosti* a 250 eur přispěje naše partnerské město Wittichenau.

(Dr. Šebestová, místostarostka města, *Tanvaldský zpravodaj*)

liberecko

♦ **TRÁVNÍČEK, BÍLÁ** – Částkou 874 tisíc korun podpořil Liberecký kraj z individuálních dotací v oblasti péče o kulturní dědictví výstavbu toalet a kořenové čističky odpadních vod pro Beranův hostinec v Trávníčku. Hotovo bude nejpozději do poloviny příštího roku.

Výstavbu plánuje spolek Dubáci pro vznikající muzeum lidové architektury a kultury Českodubska, a to v rámci projektu *Přirozený skanzen Trávníček*. Součástí muzea bude i funkční historický výčep a hostinský sál ze začátku 20. století.

Dům č. 14 je situován ve východní části zástavby, u odbočky na Sedlišťka, na mírné terénní terase pod svahem nad silnicí. Částečně roubený dům má úhlový půdorys, přízemní hlavní (severozápadní), částečně podsklepené křídlo obsahující obytnou část dispozice a patrové užší, zato delší severovýchodní hospodářské křídlo.

Obytné křídlo je rozšířeno o přístavbu zadního traktu. Obytná část je z velké části roubená, přičemž roubení spočívá na vysoké omítané podezdívce. Zátěž stropu a krovů vynáší podstávka. Na líci roubených komor lze nalézt datovací nápisy „1879“, „Ano. 1857“ a „W. Beran Čís. 13“.

Od začátku rekonstrukce v roce 2014 je objekt zpřístupňován během společensko-kulturních akcí, pořádaných spolkem Dubáci, jako jsou masopusty, poutě, dožínky a posvícení. Úzce spolupracují s folklorním souborem Horačky. „Spolek Dubáci se zásadně zasloužil nejen o obnovu památky lidové architektury, a to skutečně příkladným způsobem, ale s velkým nasazením do ní přivedli život. To je pro mě osobně velká přednost této obnovy. I proto jsme ji zcela výjimečně podpořili v rámci individuální dotace na výstavbu sociálního zařízení,“ vysvětlila Květa Vinklátová, náměstkyně hejtmana Libereckého kraje. Spolek Dubáci pořádá workshopy na téma Dobrá praxe při obnově podstávkových domů a prezentuje tradiční řemesla. Opakovaně jsou součástí

festivalu Pout' mezi dvěma Jány nebo Krajských dnů lidové architektury. Uspořádali několik menších národopisných výstav ve spolupráci s Muzeem Českého ráje v Turnově.

Za záchranu památky v roce 2020 od Národního památkového ústavu obdrželi ocenění *Patrimonium pro futuro* a od veřejnosti cenu *Památka děkují*. Uznání za příkladnou obnovu získali také od německé organizace *Stiftung Umgebendehaus*.

Až do poloviny 20. století byl objekt průběžně udržován a využíván jako obytné stavení s hospodou, hospodářská část byla též udržována. V průběhu druhé poloviny 20. století dům udržován nebyl a chátral. Objekt byl evidován jako rekreační. Od roku 2015 dochází k jeho postupnému zajištění a navazující rekonstrukci. Podařilo se ho zachránit v době, kdy havarijní stav hrozil zřícením. Poškození vykazovaly především dřevěné konstrukce – zejména zadní trakt obytného křídla, jeho stropy a dále krov jako celek. Pavlač uhnula a zanikla. Dům během posledních 4 let prošel postupným havarijním zajištěním, aby byl schopen další existence a postupnou rekonstrukcí tradičními stavebními postupy bez narušení či ztráty památkových hodnot.

/ Filip Trdla, Liberecký kraj

liberecký kraj

♦ Sklizeň obilí a řepky v Libereckém kraji postupuje díky teplému počasí rychleji než loni, úroda je zatím dobrá. Výnosy obilí jsou zhruba o tunu z hektaru vyšší, než se čekalo, víc dává i řepka, uvedl Jiří Teplý z Regionální agrární rady Libereckého kraje.

Podle informací ministerstva zemědělství je v kraji sklizeno zhruba 12,5 procenta ploch obilí a přes 23 procent řepky.

V kraji jsou zatím z 80 procent sklizené ozimé ječmeny, v průměru z hektaru sklízí pěstitelé 6,7 tuny, někde ale sklízí i přes osm tun ječmene z hektaru. Lépe vypadají také ozimé pšenice, které v průměru dávají 6,88 tuny z hektaru. Sklizeny je ale zatím jen nějakých 650 hektarů z 10 440 hektarů.

Poměrně rychle postupuje sklizeň řepky, výnosy se většinou pohybují od 3,5 do čtyř tun. (Genus, ilustrační foto *Loužnický zpravodaj*)

♦ Kvůli zvýšenému riziku požáru vyhlásil liberecký hejtman Martin Půta minulý pátek zákaz rozdělávání ohně na celém území kraje. Zákaz platí do odvolání a vztahuje se například i na provoz parních lokomotiv. O víkendu kvůli tomu musel například *Klub přítel železnic Českého ráje* nahradit při historických jízdách parní lokomotivu motorovou. (Genus)

♦ Jiří Vařil, stíhaný kromě jiného kvůli pletichám v zakázce na veřejnou dopravu v Libereckém kraji, se domáhá vlastnictví dopravní skupiny BusLine. Její oficiální majitel Jakub Vyskočil spáchal v květnu sebevraždu, podle Vařila byl ale jen nastrčenou figurou a podnik mu nikdy nepatřil. Současné vedení společnosti, která zajišťuje veřejnou dopravu nejen v Libereckém kraji, to však odmítá.

Podle Vařila působil Vyskočil jako nominovaný (dosazený) vlastník a ředitel, který vykonával svoji roli navenek, aniž by svěřené akcie, podíly a dluhopisy skutečně vlastnil.

Podle jednatele holdingu BusLine Michala Hanče veškerá dokumentace, kterou má skupina BusLine k dispozici, dokládá vlastnictví pana Jakuba Vyskočila, jehož dědičkou je nezletilá dcera.

BusLine je největším autobusovým dopravcem v Libereckém kraji, zajišťuje regionální dopravu na Jablonecku a Semilsku, autobusy BusLine ale jezdí také v sousedním Královéhradeckém, Plzeňském nebo Středočeském kraji, uspěl i v tendrech v Pardubickém kraji nebo jižních Čechách. BusLine vznikl v roce 2010 sloučením ČSAD Jablonec a ČSAD Semily, v té době byl Vařil v představenstvu. V roce 2012 ale skončil a v dalších letech už Vyskočil nahradil i jeho kyperskou společnost ZVV Property Investment (CZE) Limited v pozici většinového vlastníka. Rozvázání spolupráce s Vařilem nastalo podle jednatele Hanče v důsledku ztráty důvěry s ohledem na trestní vyšetřování a jeho nepřijatelné jednání.

Podle Vařila se tak ale stalo, když Vařil vyslovil výhrady proti agresivní expanzi skupiny a snahám o ovládnutí autobusové dopravy v regionu bez zajištění dostatečných kapacit. (Genus)

liberecký kraj

♦ Liberecko v české krásné literatuře

**Ruchovci (J. V. Sládek, L. Quis, R. Pokorný, E. Krásnohorská)
a Lumírovci (J. Vrchlický, J. Zeyer)**

Kromě Svatopluka Čecha patřili mezi Ruchovce další autoři, jejichž stopy však na Liberecku nenalezneme a ani v jejich dílech se o něm nezmiňují, kromě několika motivů u Elišky Krásnohorské. Lumírovec Vrchlický pak pokračuje v tomto trendu s výjimkou několika zmínek a cest po Jičínsku a ani u Zeyera žádný významnější regionální motiv nenajdeme.

V díle všeobecně známého básníka Josefa Václava Sládka (1845 – 1912) nalezneme jen několik zmínek o místech spíše severočeských nežli Libereckých, případně s Libereckem hraničících. Ve sbírce *Romance a balady* to je například báseň *Otka Přemyslova* (evokující Stadice na Ústecku), *Mělnická balada* (Labe) nebo báseň *Francínek* ze sbírky *Směska* (Mšeno v Kokořínsku) a *Kosatec* (Hronov na Náchodsku). Obecně pak je možné považovat za díla, zmiňující místa našeho regionu, básně *Českým hradům* (ze sbírky *Má vlast*) a *Od českých hor* (sbírka *České písně*), tesknících nad poněmčováním země. V roce 1872 navštívil J. V. Sládek lázně Sedmihorky.

Rodáka z Heřmanova Městce, básníka Rudolfa Pokorného (1853 – 1887), můžeme zmínit jen v souvislosti se severočeským městem Libochovice, v němž žil tři měsíce a kde také zemřel. Poblíž v Českém středohoří leží hrad Košťálov, o němž píše další z autorů, Ladislav Quis z Čáslavi (1846 – 1913), v básni *Špičky* ze sbírky *Písničky a obrázky*.

Eliška Krásnohorská (1847 – 1926) stejně jako J. V. Sládek navštívila lázně Sedmihorky. Původně se léčila v Teplicích, od roku 1868 po několik let v Sedmihorkách. Na paměť jejího pobytu v roce 1869 zde spolek Minerva při stém výročí zřídil pamětní desku. Stopy Elišky Krásnohorské nalezneme také v Pasekách nad Jizerou, v nichž si v rodině své babičky zapsala text lidové ukolébavky, který použila v libretu opery *Hubička*. Námět k němu našla ve Světlé pod Ještědem (v libretu je dějiště uvedeno „v horách Krkonošských“), kam jezdila za Karolinou Světlou. Pro libreto k opeře *Tajemství* zase našla námět v Bělé pod Bezdězem, odkud měla z čp. 27 vést tajná chodba až na Bezděz. Obě místa jsou také dějištěm libreta. V jejím rozsáhlém díle nalezneme jen pár severočeských motivů. Ve sbírce *Rozpomínky* (1896) je to báseň *V Středohoří* a ve sbírce *Letorosty* báseň *Jen temno ne! (Českému severu)*. Sbírkou *Ozvěny doby* věnovala k společným vzpomínkám na Karolinu Světlou Anežce Čermákové–Slukové, již věnovala i báseň *Vzpomínky na Karolinu Světlou*.

Nesmírně plodným autorem byl Jaroslav Vrchlický, patřící již do literární skupiny Lumírovců. Narodil se v severních Čechách, v Lounech, v roce 1853, brzy po narození se však rodina odstěhovala a básník rodné město navštívil již jen několikrát v letech 1890 a 1891. V roce 1893 mu bylo uděleno čestné občanství a při té příležitosti napsal báseň *Rodnému městu* (ve sbírce *Má vlast*). Vrchlický cestoval poměrně často, z oblasti severních a severovýchodních Čech jsou známy jeho (často přednáškové) cesty do Děčína-Podmokel (asi 1904 s milenkou J. Vondroušovou), Libochovic (1905), Střekova u Ústí nad Labem (1906 na statku u příbuzných), Červeného Kostelce (1906), Turnova (1907) nebo Mladé Boleslavi (1908).

V blízkosti Liberecka se osobně objevil při cestě z Jičína do Prachovských skal v roce 1879 s Vojtou Náprstkem a dalšími a v roce 1893 na hradě Kost. Do Jičína přijel i v roce 1901 na pozvání Občanské besedy, aby zde přednášel o české poezii a anglické literatuře. Podruhé přednášel v dubnu 1905, a měl tu ze všech přednášek největší úspěch. V roce 1901 byl průměrný počet

posluchačů na jedné ze tří přednášek 358 a v roce 1905 dokonce neuvěřitelných 667. Přednášky se odbyvaly v sále hotelu Hamburk (dnes Paříž). Po poslední přednášce roku 1905 uspořádala na jeho počest Občanská beseda slavnostní večer, kde pěvecký spolek Smetana zazpíval několik skladeb na básnickovy texty a ochotníci Občanské besedy zahráli jeho aktovku *Nad propastí*. Proslov napsala jičínská básniřka Irma Geisslová.

Přátelské vztahy navázal Vrchlický s rodinou JUDr. Františka Volfa, předsedy Občanské besedy, a především s jeho manželkou, Marií Volfovou, která se stala jeho „nejmilejší přítelkyní“. Díky bohaté Vrchlického korespondenci pro paní Volfovou, která vyšla knižně pod názvem *Má nejdražší přítelkyně. Dopisy Marii Volfové 1905—1908*, se stal jeho vztah všeobecně známým. Zajímavým svědectvím o jeho přátelském vztahu s paní Volfovou jsou také milostné verše *Pod jednu podobiznu* ve sbírce *Západy*, ohlasy však je možné nalézt i v jiných básních a napětí ve vztahu, kdy byl Vrchlický na jedné straně přitahován ke své lásce a na druhé straně jí nabádán k pouhému přátelství, také v románu *Loutky*.

S Volfovými nebo sám také podnikal výpravy na Čerovku, Veliš, Hrubou Skálu, do Prachovských skal, Sedmihorek, Turnova, Libáně a Krkonoš. Zde pobýval od roku 1908 zejména na Benecku v tzv. Hronově na chalupě čp. 67 malíře a lyžaře F. K. Hrona, který Vrchlického v roce 1907 portrétoval a jehož manželka pocházela z Jilemnice, ale navštívil také Labský vodopád a Kozí hřbety, jak píše i v dopisech sebraných v knize *Své milence. Písně Viviany. Listy a básně pro Justýnu Vondroušovou*. V dopise ze 7. 12. 1905 nalezneme dokonce báseň začínající veršem: „Ty přijdeš jako Sněžka božské lásky...“ Vrchlický byl také v Sobotce, kde navštívil hrob básníka Václava Šolce a napsal v roce 1906 báseň *U pomníku Václava Šolce v Sobotce (... v kraji tom, kde dumá Humprecht vážný, / nad naší doby nízkým nevděkem, / kde básníku je stydno člověkem...)* a u Semtínské lípy.

Ve svých dílech několikrát zmínil místa i osobnosti severních Čech. Nejblíže Liberecku, v Českém ráji, se ocitneme s básní *Účty* ze sbírky *Selské balady*. V ní je zmiňován Jičín a Libuň. Český ráj se také zmiňuje v básni *Tři návštěvy na Řípu* ze sbírky *Bodláčí z Parnasu*, společně se Středoohořím.

Přítelkyně J. Vrchlického Marie Volfová

Sbírka *Nové básně epické* obsahuje báseň *Trut*, v níž je zpracována legenda vztahující se k Trutnovu a zmiňují se zde štíty krkonošských skal. Sněžka je zmiňována v básni *Na starý almanach* v *Knize sudiček* a Krakonoš v básni *Stará sýpka* ve sbírce *Potulky královny Mab*. Krkonoše jsou dále v básních *Letem českým světem (Krkonošův sad)* a *Štědrovečerní zvony* ve sbírce *Bodláčí z Parnasu* a společně s českými horami a městy i námětem části skladby *Pozdrav Labi* ze sbírky *Má vlast*:

Budiž bouřným pozdraveno plesem
proudne Labe, zlatá žílo Čech,
ať se vineš hvozdy, skalin tesem,
nivou žírnou, přes brunátný mech,
budiž zdrávo! Luzné tvoje vlny
šumí bájí a pohádek plny
kolem hradů, vesnic, samot, měst;
ať již v olších modrým kmitneš okem,
ať se nivou valíš burným tokem,
kraje šperk jsi a zrcadlo hvězd!

Jako obři mlžní zakuklenci
kolébku tvou střeží kol a kol
v malebném svých vzpjatých štítů věnci,
pochmurný kde dumá Sedmidol.
Tamo sbíráš vířné vody slapy,
v nichž kdy slunce zlatý hrot svůj stáplí,
tančí duhy květným hávem niv,
kapky tvé jsou slzy Krakonoše,
v trávu rozsypané perlí koše
z jeho ořů větrem vzdutých hřív!

Letem orla v plesném tanci plyneš
středem sosen, vážných borovic,
jak sen země chaty tiché mineš,
prahy jejich líbáš stříbrem kštic.
Hory posledním jak ve pozdravu
níží se a mizí ve dálavu,
lučin smaragd kypí ze všech stran;
nových zřídél vlna k tobě chvátá,
na břehu co klasů tříseň zlatá
vlní se jak žírný oceán!

Báje rajský pták svá rozpjal křídla,
šumné, drahé Labe, nad tebou;
otců zkazka svatá tvoje zřídla
světila své krásy velebou!
Svatý odkaz, дума tvoje zněla,
Truta dlaň když rozpřáhla se smělá

s mlatem proti sani běsící.
Ó, kéž vln tvých šlehne píseň junná,
věštíc vítězství co zlatá struna
ve nynějších bojů směsici!

...

Tvoje jitro, vlasti, matko drahá,
kdy jen zrosí luhu tvého lem,
kdy na šíji odvěkého vraha
vstoupíš, blesky v očích, andělem?
Naděje, ty lákáš vždy a znova,
v tebe splývá píseň Václavova,
a z chat českých roste v jeden proud,
roste z místa, kde padnul sklán bratem,
roste bouří, vichřicí a chvatem:
Ty nám nedáš, nedáš zahynout!

Nechť i záští vlna výše stříká,
mohutněji zní ten duchů zpěv,
v odvet jemu bouří od Mělníka
z paty Řípu, Karlových kde rév
granát svítí, nové hromné sloky,
Labe, v tvoje zmohutnělé toky,
až se ohlasem jich třese břeh!
Žijem přece, třeba necht' jak ptenci
pod ostrížem, v malebných hor věnci
budem věčně žíti, kde žil Čech!

Labe se objevuje i v jiných Vrchlického dílech. Ze sbírky *Pavučiny* můžeme zmínit básně *U Labe* a *Polabině*, ze sbírky *Strom života* pak báseň *Topůlka*, ze sbírky *Na sedmi strunách* báseň *Českým židům*, v *Selských baladách* báseň *Písně vzbouřených sedláků* (Polabina), všechny se ovšem vztahující se ke střednímu toku řeky. V Pšově (Mělníku) u Labe se odehrává i drama *Drahomíra*, kde jsou zmiňovány též Krkonoše a vystupuje zde Diviš, župan z Osecka (pod Krušnými horami), Pšov je i dějištěm dramatu *Ludmila a Bratři* (zde je Boleslav uveden jako kníže na Pšovanech a zmiňuje se zde i Děčín). Labe je i v básni *Legenda o sv. Prokopu* ze sbírky *Mýty 1* a v básni *Srbům Lužickým* ve sbírce *Má vlast*. K Českému středohoří a dalším horám se vztahuje báseň *Na Milešovce* ze sbírky *Dojmy a rozmary*:

„V hor věnci leží český kraj
jak pozlacená stará báj;
dech borů temný zazní časem,
lesk rosy hraje trávy klasem.

Jak z dálky vane lesů dech...“

Stejně tak i báseň *Cestou revírem pod Hazmburkem* ve sbírce *Korálové ostrovy*. Krušným horám (a Aloisi Jiráskovi) je věnována báseň *Rudohoří* ve sbírce *Knihy aster*, nalezneme zde říčku Oharku a Chlum (Clumec u Ústí nad Labem). Obecnější jsou pak některé básně sbírky *Má vlast*, zmiňující české hory, hrady a další místa (např. *Věnování*, *Předtucha jara na horách*, *Naše lesy* apod.), z širšího okolí můžeme uvést Dobenín na Náchodsku v dramatu *Knížata*. Za regionální zmínky můžeme považovat i ty, které se váží k různým osobnostem, např. Tatobyty jako přídomek pana Kuneše v básni *Romance o čarodějovi Žitovi* ze sbírky *Já nechal svět jít kolem*. Ve sbírce *Symfonie* je báseň *Na Krakovci* uvedena citátem K. H. Máchy, tentýž pak jako *slavík Máje* je v básni *K otevření České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění* ve sbírce *Bodláčí z Parnasu*. Karolině Světlé je věnována báseň *Soucít* ve sbírce *Dni a noci*, další báseň ve sbírce *Hlasy v poušti* a společně se Sofií Podlipskou i oddíl *Breviř moderního člověka* ve sbírce *Duch a svět*. F. L. Rieger je zmiňován v básni *Riegrova závěť* ze sbírky *Tiché roky* a *Při úmrtí Riegrově* ve sbírce *Prchavé iluze a věčné pravdy*. Českolipskému rodákovi, německému básníku Hugo Salusovi, s nímž měl Vrchlický přátelské vztahy, je dedikovaná báseň *Hřejme si ruce* ve sbírce *Žamberské zvony*. V dramatu *Noc na Karlštejně* vystupuje Ješek z Wartenberka, v dramatu *K životu hrabě Vilém Vchynský z Vchynic*, v básni *Šárka* ve sbírce *Mýty I Přemysl*, stejně jako v dramatu *Trojí políbení*, v básni *Lipany* ve sbírce *Tiché kroky Roháč z Dubé*, v básni *Mandragora* ve sbírce *Nové zlomky epopoje Valdštýn*, tentýž (spolu s hlavní postavou Adamem Berkou z Dubé) je zmíněn v dramatu *Exulanti*, které se odehrává v Žitavě a zmiňuje se i Ochranov, Děčín a Litoměřice, a do třetice jako Wallenštýn je společně s Wartenberkem i v básni *Matyáš Ulický* ve sbírce *Selské balady* (celá věnována Jiráskovi stejně jako báseň *Apostrofa* ve sbírce *Hlasy v poušti* a *Pozdrav Aloisi Jiráskovi* ve sbírce *Má vlast*). Jirásek, Mácha, Němcová, Světlá a liberecký rodák Šalda (histerický – sic) jsou zmiňováni v básni *Moderní Havran* ve sbírce *Proti proudu*.

Jaroslav Vrchlický zemřel v roce 1912 v Domažlicích. Stejně jako po J. V. Sládkovi a E. Krásnohorské po něm byly pojmenovány ulice v téměř každém větším městě.

V díle Julia Zeyera (1841–1901) nalezneme jen několik zmínek o místech spíše severočeských než libereckých, a to v těch, které těží z nejstarších českých pověstí. V básni *Čechův příchod* (1886) zmiňuje Pšovany, kteří „u bařin staví své útulné vísky“, tedy v oblasti dnešního Mělnicka a Kokořínska, sousedícího s jižní částí Liberecka. V dramatu *Libušin hněv* (1887, věnováno Janu z Harrachu) přivádí na scénu Truta, bájného zakladatele Trutnova, který „v hradbě skalnaté hor krkonošských“ zabil „saň, jež hrůzou byla krkonošských hor... pila všechny potoky a rodící se řeky, strumeny (prameny, tedy i Labe), a nad lesy jak duha nesmírná se k nebi pnula smělym obloukem, a jako duha krásná leskla se, hrou barev všech, však z nozder stříkal jed na nivy sprahlé...“. V této básni také vystupuje Přemysl, pocházející jak známo od Stadic na Ústecku. Toho nalezneme i v dramatu *Šárka* (1906) a ve sbírce *Vyšehrad* (1880) v básních *Zelený vítěz*, *Vlasta*, *Lumír*, *Ctírad* a *Libuše* (v posledních dvou opět i Truta). Ve *Ctíradovi*

se v souvislosti s Trutem opět zmiňují Krakonošské hory, „*krajiny, kde světu konec jest*“ a kam se za saní musel vydat „*přes řeky, slatiny, skrz lesy umrzlé a pustiny..., a když vešli v kotlinu, s nejvyššího štítu strmých hor cos šlehalo jak požár obrovský...*“. Po zabití saně v bohapustých skalách se líčí příběh Trutova druha Dobrovoje, Ctiradova otce. Ctirad byl jako chlapec vychováván jistým Ratiborem od Krkonošských hor, který jej po Labi zavezl až k moři. V *Libuši* zase Zeyer popisuje, jak vypadaly Stadice v době, kdy zde sídlili bohové, a jak se posléze místo změnilo v „*dol, v němž Přemysl byl vyrostl*“. S Přemyslem se setkáme i v dramatu *Neklan* (1893), částečně se odehrávajícím v Lucku (tedy dnes na Ústecku, resp. Litoměřicku) na hradišti hrdiny Vlastislava (u vsi Skalka, v níž strávil část dětství Svatopluk Čech). A pouze pro zajímavost lze na úplný závěr uvést, že jedinou stopou z moderní historie, alespoň vzdáleně související s regionem díky pobytu Boženy Němcové v Liberci, je u Zeyera zmínka o díle *Babička* v novele *Vánoční povídka*.

/ Marek Sekyra, SVĚTLIK

za humny

♦ HRONOV – Divadelní festival Jiráskův Hronov v pátek začne. Nabídne i letní kino

Od pátku bude Hronov hostit 92. ročník tradičního předního divadelního festivalu Jiráskův Hronov, který během následujícího týdne nabídne bohatý divadelní i hudební program, semináře, výstavy i diskusní panely. Novinkou letošního ročníku bude promítání letního kina.

V pátek 29. července bude v Hronově ve večerních hodinách vztyčena festivalová vlajka a přijedou seminaristé. V šestitisícovém městečku totiž začne již 92. ročník divadelního festivalu Jiráskův Hronov, který je nejstarší divadelní přehlídkou v Evropě a pravděpodobně i na světě. Slavnostní zahájení proběhne **v sobotu 30. července** od 14:15 hod na náměstí Čs. armády v Hronově.

„V hlavním programu festivalu se během celého festivalového týdne letos představí 37 souborů, které odehrají 74 představení. Představí se také tři profesionální inspirativní představení a dvě zahraniční ze Slovenska. V rámci doprovodného programu pak vystoupí 26 divadelních souborů a 25 hudebních produkcí,“ láká návštěvníky programový ředitel Jan Julínek.

Jiráskův Hronov se koná na několika místech. Hlavní program v Jiráskově divadle, Sále Josefa Čapka, Sokolovně a na dětském hřišti v Divadelní ulici. Doprovodný program na náměstí Čs. armády, ve dvoře zdejší základní školy a na dvou pódiích v parku A. Jiráska.

♦ **MLADÁ BOLESLAV – ZAJÍMAVOSTI Z MUZEA MLADOBOLESLAVSKA**

Potravinové lístky z 1. světové války

První světová válka zasáhla obyvatelstvo českých zemí nejen z hlediska vojenského, ale také z hlediska ekonomického.

V roce 1914 se ještě mzdy a ceny držely na předválečné úrovni, ale to se v následujících letech změnilo. Mzdy byly sníženy vlnou postupující inflace a vývoj cen byl deformován nejen zásahy státu, ale také působením černého trhu. Průvodním jevem této situace byla také neschopnost českého hospodářství produkovat dostatečné množství produktů pro potřebu všech obyvatel, což bylo spojeno s masivním nárůstem cen. Stát tedy musel přistoupit k přerozdělování životu důležitých produktů a zásobování.

1 houska nebo 25 g mouky	1 houska nebo 25 g mouky	1 houska nebo 25 g mouky	1 houska nebo 25 g mouky	1 kg 47 dkg nebo 1 kg 5 dkg 1470 g chleba 1050 g mouky Prodej dovolen je váhy, předloží-li výkaz a odděli-li přiměřený ústřih Nepřevodno! Pečlivě uschova Patisk zakázá Trestní ustanov Pro přestupky trestán jak prodávající, tak jící peněžitou pokut
35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	
35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	
35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	
35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	35 g chleba nebo 1 houska nebo 25 g mouky	
35 g chleba nebo 1 houska nebo	35 g chleba nebo 1 houska nebo	35 g chleba nebo 1 houska nebo	35 g chleba nebo 1 houska nebo	

Organizaci zásobování a přerozdělování měly především na starost jednotlivé orgány a resorty samosprávy, ale v průběhu válečných let vznikla i řada státem řízených orgánů pro danou problematiku, jako Meziministerská aprovizací komise, Úřad pro výživu, Úřad pro výživu lidu nebo Společný zásobovací výbor. K zajištění základních životních potřeb pro všechny domácnosti byl zaveden přidělový systém sestávající z potravinových a dalších přidělových lístků.

V Muzeu Mladoboleslava lze nalézt například potravinové lístky na chleba, mouku, tuk, olej, cukr, kávu, mléko, ale třeba také přidělové lístky na uhlí. Používání lístků mělo řadu přísných pravidel, která se měla za každou cenu dodržovat. Předně to nefungovalo tak, že za odevzdaný lístek dostal člověk surovinu zadarmo. Člověk, který odevzdal lístek u obchodníka, tak měl díky tomu možnost si od něj surovinu koupit. Dalším pravidlem bylo, že jedna týdenní dávka byla rozdělena na několik zlomků a bylo zakázáno vybrat si celou tuto dávku naráz za všechny lístky. Tímto způsobem mohl člověk získat na jeden lístek 35 gramů chleba, 25 gramů mouky, 1/6 dávky tuků, 1/8 litru mléka a poloviční spotřebu uhlí k vaření.

C. p. 244	1915	20/10	27/10	31/10	10/11	15/11	24/11	1/12	9/12	15/12	27/12	20/12	Mouka		
	1916	1/1	15/1	10/1	20/1	2/2	7/2	16/2	23/2	1/3	1/3	15/3		27/3	
<i>Jedlovský Jan</i> <i>dvě členů rodiny</i>		MOUKA V pravo ve středu odpoledne													
		CHLĚB ve čtvrtek a v pondělí odpoledne													
1916		1/1	10/1	17/1	17/1	20/1	24/1	27/1	31/1	2/2	7/2	10/2	14/2	17/2	Chléb

Upozornění.

Pánové vlastníci domů se žádají, aby vlastnoručním podpisem stvrdili správnost údajů v této legitimaci uvedených, zejména, zda rodina v domě skutečně bydlí a kolik osob čítá. Nesprávně vystavená legitimace nebude majitelem domu potvrzena, nýbrž městskému úřadu odevzdána. Každá změna v pobytu neb počtu členů rodiny budiž ihned v chlebové komisi ohlášena.

Nesprávné potvrzení se bude soudně stíhati.

Městská rada na Kráči. Vinohradech,
dne 15. října 1915.

Potvrzení vlastníka domu: *Jan Makarius* Starosta: **Alšis Bareš.**

Za ztracenou legitimaci nebude duplikát vydán.

Za ztracenou legitimaci nebude duplikát vydán.

Kromě toho bylo zakázáno lístky dát nebo prodat někomu jinému, protože byly nepřevodné. Samozřejmě bylo také zakázáno jakékoliv falšování těchto lístků. Trestem za porušení jakéhokoliv z těchto pravidel byla pokuta 5 000 korun, uvěznění až na 6 měsíců a případně také ztráta živnostenského oprávnění. Jak je vidět, tak používání potravinových lístků nebylo úplně jednoduché a po jejich zavedení vypukl opravdový chaos v přerozdělování potravin, ale nakonec se s nimi lidé naučili žít. Potravinové lístky se však používaly i po skončení války až do roku 1921.

/ Jakub Procházka, Muzeum Mladoboleslava, *Boleslavan*

Pavel Rychtařík

trosečník – kulturně-společenský e-zin * vydavatel a redaktor: M. Fefík Podobský
fefik.sorry@seznam.cz * nechcete-li e-zin dostávat, dejte vědět!
všechna čísla naleznete na internetu: knihovna.jicin.cz/regionalni-zpravodaj